КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»

СХВАЛЕНО
Протокол Вченої ради
КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»
№ 4 від 28.08.2026

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

№ 41 від 31.08.2026

Освітня програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти

«ПРОФЕСІЙНИЙ СТАНДАРТ У ДІЇ: СЕРТИФІКАЦІЯ ЯК ПОКАЗНИК РІВНЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ»

«PROFESSIONAL STANDARD IN ACTION: AS AN INDICATOR OF THE COMPETENCE LEVEL OF A TEACHER OF CIVICS AND HISTORY EDUCATION»

РЕКОМЕНДОВАНО
Протокол засідання
Кафедри сучасних методик навчання
26.08.2026 № 7

Харків – 2026

Розробник: Комунальний вищий навчальний заклад «Харківська академія неперервної освіти» (Дегтярьова Г.А., д. пед. н., завідувач кафедри сучасних методик навчання; Яковлєв П.О., старший викладач кафедри сучасних методик навчання, к. ю. н.)

Напрями підвищення кваліфікації: професійний розвиток вчителя відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р. № 1225 «Про затвердження професійного стандарту "Вчитель закладу загальної середньої освіти"»; підготовка вчителів до успішного проходження сертифікації

Розроблено на основі типової програми: Типова програма відсутня

Термін дії програми: з 01.09.2026 до 31.12.2029 року.

Рецензенти:

Вольянська Світлана, кандидат педагогічних наук, начальник Східного міжрегіонального управління Державної служби якості освіти;

Кронгауз Владислав, директор Комунального закладу «Харківський ліцей №3 Харківської міської ради», учитель історії, курсу «Громадянська освіта», курсу «Харківщинознавство», сертифікований учитель, фіналіст Global Teacher Prize 2024

© Харківська академія неперервної освіти
Дегтярьова Г.А.
Яковлєв П.О.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Актуальність освітньої програми «Професійний стандарт у дії: сертифікація як показник рівня компетентності вчителя громадянської та історичної освітньої галузі» полягає в необхідності ознайомити вчителів громадянської та історичної освітньої галузі з процедурою сертифікації педагогічних працівників як альтернативою атестації, участь у якій дозволить їм не лише визначити свій інтелектуальний та педагогічний потенціал на основі аналізу виконання схарактеризованих у Професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р. № 1225) трудових функцій (професійних компетентностей, що входять до них), які дозволяють організувати навчання та виховання здобувачів освіти під час здобуття ними повної загальної середньої освіти шляхом формування у них ключових компетентностей і світогляду на основі загальнолюдських і національних цінностей, а також розвитку інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання, але й осмислити досягнуте, вчасно та ефективно реагувати на професійні потреби й запити і спроєктувати подальший професійний розвиток, а також акцентувати їх увагу на важливості ролі у їх професійній діяльності.

Освітню програму укладено з урахуванням положень: розроблено з урахуванням положень: законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», від 14 грудня 2016 року № 988-р «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», від 21 серпня 2019 року № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників», Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 р. № 1225, Положення про сертифікацію педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1190 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14 січня 2025 р. № 31), інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність вчителя та з урахуванням європейського вектору розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів.

Освітня програма покликана формувати професійні компетентності педагогів, поєднує теоретичний та практичний підходи до розвитку професійної компетентності педагогів під час організації навчання історії та суспільних дисциплін.

Цільова група: учителі, які викладають навчальні предмети громадянської та історичної освітньої галузі закладів загальної середньої

освіти.

Обсяг (тривалість): 75 годин / 2,5 кредита ЄКТС:

- лекції – 21 год (28%);
- практико орієнтовані види роботи – 39 год (52%);
- самостійна робота 13 год (17%);
- контрольні заходи – 2 год (3%).

Особливості реалізації програми:

Тривалість програми – інтенсивна (до 1 місяця).

Зміст Програми відповідає потребам педагогічних працівників, які викладають навчальні предмети громадянської та історичної освітньої галузі). В основу Програми покладено Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ МОН України від 29.08.2024 р. № 1225), Положення про сертифікацію педагогічних працівників (Постанова КМУ від 27.12.2018 р. № 1190 (в редакції постанови КМУ від 14.01.2025 р. № 31).

Науково-педагогічні та педагогічні працівники Харківської академії неперервної освіти можуть реалізовувати Програму повністю або частково (з можливістю змін до 30% змісту за умови дотримання державних вимог до підвищення кваліфікації педагогічних працівників). До викладання за програмою залучаються фахівці, які пройшли попередню підготовку з питань з питань впровадження Державного стандарту базової середньої освіти і є тренерами-педагогами НУШ.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: сформувати в учителів, які викладають навчальні предмети громадянської та історичної освітньої галузі, розуміння сертифікації як інструменту зовнішнього оцінювання професійної діяльності вчителя відповідно до трудових функцій, схарактеризованих у Професійному стандарті вчителя «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ МОН України від 29.08.2024 р. № 1225), показати зв’язок між рівнем професійної компетентності та якісною організацією освітнього процесу, а також вмотивувати вчителів із високим рівнем педагогічної майстерності до участі в процедурі сертифікації.

Завдання підвищення кваліфікації:

- навчити проєктувати свою діяльність на основі Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»;
- спонукати вчителів, які викладають навчальні предмети громадянської та історичної освітньої галузі, до усвідомлення важливості

проходження процедури сертифікації, яка сприятиме їх позитивній самооцінці та надасть можливість підтвердити свій рівень професійної майстерності;

- висвітлити зміст та практичну реалізацію трудових функцій; схарактеризувати всі професійні компетентності вчителя громадянської та історичної освітньої галузі, ґрунтуючись на Професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024);
- показати, як професійні компетентності вчителя пов'язані з формуванням у здобувачів освіти ключових компетентностей та наскрізних умінь відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти;
- організовувати освітнє середовище в закладі освіти;
- ознайомити з усіма етапами сертифікації та надати рекомендації щодо підготовки до проходження кожного етапу процедури сертифікації;
- усвідомлено на основі самооцінки власної педагогічної майстерності плануватимуть індивідуальну траєкторію професійного розвитку, що дозволить підготуватися до успішної участі в сертифікації .

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- А2. Предметно-методична;
- Г2. Організаційна;
- Д1. Здатність до навчання впродовж життя.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

За результатами навчання слухачі:

- усвідомлять сучасні тенденцій розвитку освіти згідно з Професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти» та концепцією НУШ;
- усвідомлять роль процедури сертифікації педагогічних працівників для самооцінки власної педагогічної майстерності та необхідність постійного професійного розвитку;
- практично застосовуватимуть Професійний стандарт вчителя;
- синхронізують Професійний стандарт вчителя з Державним стандартом базової середньої освіти для формування й розвитку в здобувачів освіти ключових компетентностей і наскрізних умінь;
- організовуватимуть освітнє середовище в закладі освіти;
- усвідомлено на основі самооцінки власної педагогічної майстерності плануватимуть індивідуальну траєкторію професійного розвитку, що дозволить підготуватися до успішної участі в сертифікації .

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації

Оцінювання результатів навчання здійснюється на основі поєднання формувального та підсумкового оцінювання і спрямоване на визначення рівня сформованості предметно-методичної (А2), організаційної (Г2)

компетентностей та здатності до навчання впродовж життя (Д1).

Форми оцінювання:

Із формами оцінювання та вимогами до підсумкових заходів слухачів знайомлять на настановному занятті.

1. Формувальне оцінювання (у процесі навчання):
   - виконання практичних завдань під час занять;
   - аналіз і вдосконалення створених слухачами освітніх продуктів;
   - самооцінювання та взаємооцінювання.
2. Підсумкове оцінювання (комплексне):

- підсумкове тестування (теоретична складова) – складається з 24 питань і здійснюється наприкінці навчання у вигляді тестування за всіма темами освітньої програми, що дозволяє оцінити рівень засвоєння знань, умінь і компетентностей слухачів. Пропонуються завдання з вибором однієї відповіді. До кожного із завдань наведено чотири або п’ять варіантів відповідей, із яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо слухач / слухачка вибрав/ла і позначив/ла правильну відповідь (кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал). Підсумкове тестування зараховується у разі, якщо слухач надав 17 (70%) правильних відповідей і більше.
- практичне підсумкове завдання (практична складова): створення самопрезентації досвіду «Від досвіду – до сертифікації: моє професійне портфоліо» – є розкриття слухачем / слухачкою власного професійного образу, відображення досвіду та досягнень за останні 2 роки у форматі розповіді, чи електронної презентації (з аудіосупроводом або без нього), чи мультимедійної презентації, чи відеоролику, чи комбінації форматів. Максимальна кількість балів – 24. Матеріали портфоліо зараховуються, якщо слухач набрав не менше ніж 70% від максимальної кількості балів, тобто 17 балів і більше.

Бали за підсумкове тестування та практичне підсумкове завдання додаються.

Критерії оцінювання самопрезентації досвіду за програмою «Професійний стандарт в дії: сертифікація як показник рівня компетентності вчителя громадянської та історичної освітньої галузі» подано в табл. 1.

Таблиця 1

Критерій	Зміст критерію	Бали
Критерії сформованості предметно-методичної компетентності (А2)		
Здатність до комунікації	Уміння використовувати навички ефективної комунікації та зворотного зв’язку з учнями, колегами, батьками, інтонаційні й позамовні засоби виразності мовлення	2
Здатність моделювати зміст освіти	Уміння обґрунтовувати вибір модельних/ої навчальних/ої програм/и, за якими/ою викладає предмет	2

Критерій	Зміст критерію	Бали
Рефлексія та саморозвиток	Усвідомлення можливостей і обмежень інноваційних технологій, зокрема цифрових	2
Креативність і варіативність	Використання різних форматів для самопрезентації	2
	Разом за компетентністю	**10**
Організаційна компетентність (А3)		
Здатність організовувати процес навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти	Застосовувати різні види й форми організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти	2
Здатність організовувати осередки навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти	Використовувати фізичний, інформаційний простори навчальних та інших приміщень закладу освіти як освітній ресурс (участь в організації іншомовного середовища у закладі освіти (заходів, тематичних виставок тощо)	2
	Розміщувати й використовувати дидактичні матеріали та обладнання в навчальному приміщенні (оформлення кабінету історії / правознавства (за наявності))	2
	Створювати безпечне освітнє середовище	2
Здатність до самопрезентації	Уміння здійснювати самопрезентацію, використовуючи інтонаційні й позамовні засоби виразності мовлення	2
	Разом за компетентністю	**10**
Здатність до навчання впродовж життя (Д1)		
Здатність здійснювати власний професійний розвиток, отримувати підтримку від колег	Визначати потреби особистого професійного розвитку та планувати його, бути готовим/ою до подальшого професійного розвитку	2
Здатність до інноваційної діяльності	Інтегрувати інновації у власну педагогічну практику, професійно співпрацювати й обмінюватися досвідом, презентувати свої досягнення у професійній діяльності через статті, авторські розробки, підготовку учнів до участі в інтелектуальних змаганнях тощо	2
	Разом за компетентністю	**4**
	Загальна кількість балів	**24**

За 3 дні до завершення навчання файл зі створеним портфоліо розміщується слухачем на власному гугл-диску, до якого надається доступ куратору. Покликання на файл розміщується в гугл-формі з підсумковим тестуванням.

Самопрезентація досвіду має містити обов’язкові змістові складники:

1. Я – вчитель:

- коротка інформація про учителя / вчительки;
- особливості педагогічної діяльності (обґрунтування вибору

модельних/ої навчальних/ої програм/и, за якими/ою викладає предмет/и, створення безпечного освітнього середовища, професійна співпраця й обмін досвідом, психологічна та емоційна складова роботи учителя / вчительки).

2. Моя участь в організації освітнього середовища у закладі освіти (організація заходів, тематичних виставок, оформлення кабінету історії / правознавства (за наявності) тощо).

3. Я – учні – батьки (форми комунікації, співпраці та зворотного зв'язку з учнями, батьками).

4. Мої досягнення у професійній діяльності.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: свідоцтво про підвищення кваліфікації.

Вартість:

- для педагогічних працівників всіх категорій та керівників закладів освіти, що фінансуються з місцевих бюджетів Харківської області, навчання здійснюється безкоштовно;
- для працівників закладів освіти державної та приватної форм власності, працівників закладів інших, крім освіти, галузей, та інших регіонів – платна послуга, вартість якої визначена «Переліком освітніх послуг КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», що розміщений на сайті Академії (http://edu-post-diploma.kharkov.ua/).

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено інтерактивні лекційні заняття.

Особливістю практичних занять є виконання завдань із тестових зошитів для незалежне тестування за попередні роки для вчителів громадянської та історичної освітньої галузі, завдань із розроблення навчального контенту (дидактичного наповнення уроків) за допомогою цифрових інструментів, розв'язання професійних кейсів та розв'язування моделюючих вправ.

Самостійна робота передбачає індивідуальну роботу з опрацювання нормативних / методичних матеріалів чи виконання інших видів діяльності відповідно до змісту програми.

Підсумковими заходами є виконання підсумкового тестування та самоаналіз отриманих результатів, що сприятиме аналізу засвоєння матеріалу й формуванню навичок систематизації та аналізу отриманих знань.

Зміст програми складається з 4 модулів та 28 взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 24 питань (1 бал за кожну правильну відповідь, max – 24 бали) і оприлюднюють результати виконання упродовж усього періоду навчання практичних завдань у форматі самопрезентації досвіду «Від досвіду – до сертифікації: моє професійне портфоліо» (критерії для оцінювання подано в підпункті «Система та критерії оцінювання результатів підвищення

кваліфікації», max – 24 бали). Максимальна кількість балів, яку можуть отримати слухачі, – 48 балів. Прохідний бал – 34 бали – не менше, ніж 70% від максимальної кількості балів. Учасники, які успішно пройшли навчання, виконали практичне підсумкове завдання та склали підсумковий тест, отримують свідоцтво.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 75 год, з них: 21 год – лекційні заняття, 39 год – практична робота, 13 год – самостійна робота; контрольні заходи – 2 год.

Навчально-тематичний план

№ з/п	Зміст	К-сть годин				
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. СУЧАСНІ НОРМАТИВНІ ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА						
1.1.	Процедура сертифікації: нормативне забезпечення	1	1	1		3
1.2.	Учитель 4.0: як новий Професійний стандарт змінює освітню реальність	1	1	1		3
	Разом за модулем	**2**	**2**	**2**		**6**
МОДУЛЬ 2. ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, НЕОБХІДНІ ВЧИТЕЛЮ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ВСІХ ТРУДОВИХ ФУНКЦІЙ						
Професійні компетентності вчителя, що стосуються трудової функції «Навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів)»						
	А1. Мовно-комунікативна компетентність					
2.1.	Мовно-комунікативна компетентність учителя. Складові мовно-комунікативної діяльності вчителя	1	1			2
	А2. Предметно-методична компетентність					
2.2.	Предметно-методична компетентність: моделювання змісту освіти	1	1			2
2.3.	Здатність формувати і розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності, наскрізні вміння та ціннісні ставлення	1	1			2
2.4.	Яким має бути сучасний урок	1	1			2
2.5.	Здатність здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти	1	1			2

№ з/п	Зміст	К-сть годин				
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
2.6.	Здатність добирати та використовувати методики і технології навчання, виховання й розвитку учнів	1	1			2
	А3. Інформаційно-цифрова компетентність					
2.7.	Інформаційно-цифрова компетентність: організація навчання з використанням цифрових технологій	1	1	1		3
Професійні компетентності вчителя, що стосуються трудової функції «Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу»						
	Б1. Психологічна компетентність					
2.8.	Психологічна компетентність педагога як провідна умова створення психологічного комфорту в класі	1	1	1		3
2.9.	Здатність формувати позитивну самооцінку учнів, їх мотивацію до навчальної та пізнавальної діяльності	1	1			2
	Б2. Емоційно-етична компетентність					
2.10.	Емоційно-етична компетентність: здатність застосовувати сучасні підходи до навчання й виховання	1	1			2
	Б3. Компетентність педагогічного партнерства					
2.11.	Компетентність педагогічного партнерства: ефективна взаємодія	1	1			2
	В1. Інклюзивна компетентність					
2.12.	Інклюзивна компетентність у структурі професійного стандарту вчителя: здатність педагога працювати з дітьми з ООП і створювати толерантне середовище	1	1	1		3
	В2. Здоров'язбережувальна компетентність					
2.13.	Здоров'язбережувальна діяльність учителя в контексті професійного стандарту вчителя ЗЗСО	1	1	1		3

№ з/п	Зміст	К-сть годин				
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
2.14.	Здатність створювати безпечне освітнє середовище. Формування в учнів навичок безпечної поведінки	1	1	1		3
Професійні компетентності вчителя, що стосуються трудової функції «Провадження освітнього процесу»						
	Г1. Прогностична компетентність					
2.15.	Планування освітнього процесу: прогностична компетентність учителя громадянської та історичної освітньої галузі	1	1			2
	Г2. Організаційна компетентність					
2.16.	Організаційна компетентність учителя: здатність організовувати форми й види навчальної діяльності	1	1			2
	Г3. Оцінювально-аналітична компетентність					
2.17.	Оцінювально-аналітична компетентність: методики оцінювання на уроках громадянської та історичної освітньої галузі		2	1		3
2.18.	Фіксування результатів навчання здобувачів освіти в умовах упровадження нових підходів до оцінювання		2			2
Професійні компетентності вчителя, що стосуються трудової функції «Безперервний професійний розвиток»						
	Д1. Здатність до навчання впродовж життя					
2.19.	Здатність до навчання впродовж життя як запорука здійснення інноваційної діяльності	1	1			2
2.20.	Особливості організації різних форм професійної підтримки й допомоги вчителям	1	1			2
	Разом за модулем	**18**	**22**	**6**		**46**
МОДУЛЬ 3. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ДО ПРОХОДЖЕННЯ СЕРТИФІКАЦІЇ						

№ з/п	Зміст	К-сть годин				
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
3.1.	Сертифікація як засіб визначення рівня професійної компетентності вчителя: від теорії до практики	1	1			2
3.2.	Майстерка. Сертифікації вчителів громадянської та історичної освітньої галузі – від підготовки до успіху		2	1		3
3.3.	Як підготуватися до успішного проходження незалежного тестування		2	2		4
3.4.	Самооцінювання та самопрезентація досвіду. Інтерв'ю як метод оцінювання професійних компетентностей		2	1		3
3.5.	Спостереження за професійною діяльністю учасника сертифікації під час уроків		2			2
3.6.	Самоаналіз уроку як інструмент виявлення сильних і слабких сторін власної професійної діяльності		2	1		3
	Разом за модулем	**1**	**11**	**5**		**17**
МОДУЛЬ 4. ДІАГНОСТИКО-АНАЛІТИЧНИЙ						
4.1.	Настановне заняття. Вхідне опитування		2			2
4.2.	Рефлексивна сесія «Як курси вплинули на моє бачення сертифікації та власної професійної майстерності»		2			2
	Разом за модулем		**4**			**4**
	Підсумкові заходи: - підсумкове тестування - Створення презентації «Від досвіду – до сертифікації: моє професійне портфоліо»				2	**2**
	Разом	**21**	**39**	**13**	**2**	**75**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. СУЧАСНІ НОРМАТИВНІ ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

Тема 1.1. Процедура сертифікації: нормативне забезпечення

Процедура сертифікації педагогічних працівників: нормативне забезпечення у поточному календарному році, огляд оновленої законодавчої бази та ключових документів. Календарний план етапів оцінювання професійних компетентностей. Умови участі та процедурні етапи.

Практична частина: Робота з нормативними документами, розміщеними на сайті Державної служби якості освіти (https://sqe.gov.ua/diyalnist/sertifikaciya/) та сайті Українського центру оцінювання якості освіти (https://testportal.gov.ua/zagagalna-informatsiya-pedahog/).

Тема 1.2. Учитель 4.0: як новий Професійний стандарт змінює освітню реальність

Поняття Концепція цифрового громадянства. 9 елементів цифрового громадянства. Хто такий Учитель 4.0. Основні компетентності вчителя 4.0. Ролі Вчителя 4.0 в освітньому процесі.

Огляд змін у новому Професійному стандарті вчителя закладу загальної середньої освіти (2024). Трудові функції та професійні компетентності. Як Професійний стандарт допомагає вчителям.

Траєкторія професійного розвитку педагогічного працівника. Основні напрями підвищення кваліфікації. Що обов'язково треба врахувати вчителю при плануванні підвищення кваліфікації.

Практична вправа «Побудова траєкторії професійного розвитку». SWOT-аналіз власних сильних і слабких сторін, можливостей та загроз у контексті побудови індивідуальної траєкторії професійного розвитку.

МОДУЛЬ 2. ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, НЕОБХІДНІ ВЧИТЕЛЮ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ВСІХ ТРУДОВИХ ФУНКЦІЙ

Професійні компетентності вчителя, що стосуються трудової функції «Навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів)»

А1. Мовно-комунікативна компетентність

Тема 2.1. Мовно-комунікативна компетентність учителя: навчання, стратегія, взаємодія

Суть та характеристика мовно-комунікативної компетентності відповідно до Професійного стандарту вчителя (2024). Складові

мовно-комунікативної компетентності вчителя відповідно до профстандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Мовна стійкість і відповідальність у дотриманні мовного законодавства. Здатність учителя виробляти власну комунікаційну стратегію, організовувати комунікацію між учасниками освітнього процесу. Якісні комунікативні ознаки культури мовлення (правильність, точність, логічність, змістовність, доречність, багатство, виразність, чистота, позитивно забарвлена експресія). Уміння адаптувати мовлення до вікових особливостей учнів (відсутність складної лінгвістичної термінології, швидкий / повільний темп тощо).

Практична робота. Розв'язування завдань із тестових зошитів, що стосуються мовно-комунікативної компетентності, та аналіз їх виконання.

Практична робота. Створення індивідуальної траєкторії фахового зростання «Мовна особистість». Розроблення типових стратегій мовленнєвої взаємодії.

А2. Предметно-методична компетентність

Тема 2.2. Предметно-методична компетентність: добір і використання ефективних методик і технології навчання

Суть та характеристика предметно-методичної компетентності відповідно до Професійного стандарту вчителя (2024). Складові предметно-методичної компетентності вчителя відповідно до профстандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти».

Застосування дієвих технологій (форм, методів, засобів) для досягнення результатів навчання. Розвиток аналітичного й критичного мислення учнів. Педагогічне спостереження та фасилітація роботи учнів. Коригувальна діяльність учителя.

Практична робота. Розв'язування завдань із тестових зошитів, що стосуються предметно-методичної компетентності, та аналіз їх виконання.

Практична робота. Моделювання змісту заняття з урахуванням вимог до результатів навчання учнів, передбачених модельними (навчальними) програмами.

Тема 2.3. Здатність формувати і розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності і наскрізні вміння

Зміст фахової діяльності вчителя щодо організації навчання та виховання учнів шляхом формування у них ключових компетентностей і світогляду, закладений у новому професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти».

Основні тези про Державні стандарти базової середньої (5-9 класи) і профільної загальної освіти. Стратегічна мета та компетентнісний підхід Державного стандарту базової середньої освіти та Державного стандарту профільної освіти. Цінності освіти. Ключові компетентності та наскрізні змістові лінії.

Характерні ознаки компетентнісно орієнтованих завдань та їх види. Роль тексту у формуванні ключових компетентностей учнів на уроках громадянської та історичної освітньої галузі. Дослідницькі та творчі завдання.

Практикум: моделювання компетентнісних завдань уроків громадянської та історичної освітньої галузі.

Тема 2.4. Яким має бути сучасний урок

Сучасні виклики у викладанні історії та суспільних дисциплін, їх відображення в уроці. Особливості сучасного уроку історії та суспільних дисциплін.

Використання інтерактивних методів навчання. Інтеграція інформаційних технологій у навчальний процес.

Компетентнісний потенціал уроку. Компетентнісно-орієнтований підхід. Інклюзивна правова освіта для різних груп учнів.

Використання цифрових інструментів у викладанні. Canva для створення: інфографік, презентацій, постерів, плакатів, ментальних карт і тестових карток, сертифікатів та відзнак для учнів. Візуалізація задач та кейсів. Використання анімованих елементів для залучення учнів. Організація спільної роботи над проєктами у Canva.

Методи оцінювання. Формувальне оцінювання (індивідуальна траєкторія розвитку учня). Самооцінювання та взаємооцінювання. Використання тестових завдань та рефлексій.

Практична робота. Практичне застосування сучасного дизайну уроку Використання дидактичних карток, коміксів, інтерактивних дошок. Використання ресурсів Wordwall для рефлексії та закріплення матеріалу.

Тема 2.5. Здатність здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти

Мета діяльності вчителя і професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Компетентність «Здатність здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти»: знання, уміння, навички. Види інтеграції в навчанні, підходи до інтегрованого навчання здобувачів освіти. Компетентнісний підхід як підґрунтя для інтеграції. Зв’язок компетентнісного потенціалу громадянської та історичної галузі з обов’язковими результатами. Приклади тематичної та діяльнісної інтеграції в програмах інтегрованих курсів і підручниках до них. Забезпечення різновидів інтеграції в освітній програмі закладу освіти.

Практична робота. Розроблення завдань для здійснення тематичної та діяльнісної інтеграції на уроках історії та суспільних дисциплін.

Тема 2.6. Здатність добирати та використовувати методики і технології навчання, виховання й розвитку учнів

Зміст предметно-методичної компетентності сучасного вчителя та місце в її структурі здатності добирати й використовувати методики і технології навчання, виховання та розвитку учнів відповідно до Професійного стандарту “Вчитель закладу загальної середньої освіти” (2024). Основні підходи до вибору методик і технологій навчання з урахуванням мети уроку, очікуваних результатів навчання, змісту навчального матеріалу, вікових та індивідуальних особливостей учнів. Сучасні методики і технології навчання громадянської та історичної освітньої галузі, можливості та доцільність їх використання на різних етапах уроку. Особливості застосування діяльнісного, компетентнісного, проблемного та дослідницького підходів у навчанні історії та громадянської освіти.Добір методів і прийомів для організації роботи учнів з історичними та суспільствознавчими джерелами, текстовою, візуальною, статистичною та картографічною інформацією.

Використання проблемних запитань, навчальних ситуацій, дискусій, дебатів, кейсів, дослідницьких і проєктних завдань як засобів активізації пізнавальної діяльності учнів.Організація індивідуальної, парної та групової навчальної діяльності, вибір форм взаємодії відповідно до змісту й завдань конкретного уроку. Адаптація методик і технологій навчання відповідно до навчальних запитів учнів, рівня їхньої підготовки, освітніх потреб та особливостей організації освітнього процесу. Диференціація навчальних завдань за змістом, рівнем складності, способом виконання та характером навчальної діяльності учнів. Особливості побудови компетентнісно орієнтованих завдань з історії та громадянської освіти, їх відмінність від завдань, спрямованих переважно на відтворення засвоєної інформації. Визначення структури компетентнісного завдання: навчальна або життєва ситуація, джерело інформації, проблемне питання, система завдань та очікуваний результат діяльності учня. Розроблення завдань, спрямованих на формування в учнів умінь аналізувати інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв’язки, порівнювати й узагальнювати, аргументувати власну позицію, формулювати висновки та приймати обґрунтовані рішення.

Використання історичних джерел, документів, карт, інфографіки, фотографій, плакатів, статистичних матеріалів та медіатекстів як основи для створення компетентнісних завдань. Адаптація готових навчальних завдань і матеріалів до конкретних очікуваних результатів навчання та потреб учнів.

Практичне конструювання компетентнісних завдань до уроків та інтегрованих курсів громадянської та історичної освітньої галузі, аналіз їх відповідності визначеним результатам навчання та можливостей використання в освітньому процесі.

Практична робота: адаптація методик і технологій навчання відповідно до навчальних запитів, розробка компетентнісних завдань до уроків/ інтегрованих курсів громадянської та історичної освітньої галузі.

А3. Інформаційно-цифрова компетентність

Тема 2.7. Інформаційно-цифрова компетентність: організація

навчання з використанням цифрових технологій

Характеристика інформаційно-цифрових знань, умінь і навичок як стандарт професійної компетентності вчителя громадянської та історичної освітньої галузі (на основі Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», 2024). Пошук цифрових інструментів для професійної самореалізації, відповідальність і автономія. Зв'язок із формуванням ключових компетентностей та наскрізних умінь. Основні принципи використання цифрових технологій в освітньому процесі (на основі Наказу МОН України №208): цифрові інструменти для створення та редагування текстів; використання мультимедійних ресурсів на уроках громадянської та історичної освітньої галузі; організація онлайн-тестування та оцінювання навчальних досягнень учнів; правила безпечного використання інтернету; методика роботи з онлайн-енциклопедіями та довідниками; використання інструментів для створення та редагування відео та аудіоконтенту.

Практична робота. Розв'язування завдань із тестових зошитів, що стосуються інформаційно-цифрової компетентності, та аналіз їх виконання.

Розроблення завдань для уроків громадянської та історичної освітньої галузі з використанням цифрових технологій.

Професійні компетентності вчителя, що стосуються трудової функції «Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу»

Б1. Психологічна компетентність

Тема 2.9. Психологічна компетентність педагога як провідна умова створення психологічного комфорту в класі

Критерії психологічної компетентності педагога. Забезпечення мотиваційної готовності учнів до навчальної діяльності: мотиваційні слова та фрази, засоби розвитку пізнавального інтересу учнів та стимулювання їх пізнавальної діяльності, формування позитивної самооцінки учнів.

Урахування педагогом психологічних і вікових особливостей учнів: особливості молодшого та старшого підліткового віку, новоутворення, провідна діяльність, потреби віку, розвиток мотиваційної сфери молодших та старших підлітків.

Взаємодія з учнями в часі війни: особливості, проблеми, підтримка.

Формування спільноти учнів як основи психологічного комфорту для здобувачів освіти.

Практична робота. Опрацювання завдань із тестових зошитів, що стосуються психологічної компетентності.

Тема 2.10. Здатність формувати позитивну самооцінку учнів, їх мотивацію до навчальної та пізнавальної діяльності

Ключова компетентність професійного стандарту вчителя «Здатність формувати мотивацію здобувачів освіти й організовувати їхню пізнавальну

діяльність».

Мотивація як сукупність мотивів, які спонукають людину до досягнення мети; сукупність психологічних процесів, які дають поведінці вольовий імпульс і спрямованість. Типи мотивації. Мотиви навчання та їх динамічність (модальність і стійкість).

Суть і розвиток навчальної мотивації. Зовнішня і внутрішня мотивація. Шляхи формування мотивації школярів до навчання та підвищення їх навчальних досягнень. Зацікавлення змістом навчального матеріалу, зацікавлення процесом навчання, створення соціально-психологічних передумов. Методи й прийоми мотивації. Мотивація на різних етапах на уроку. Афірмація в навчанні як вид мотивації навчальної діяльності.

Практичні завдання: робота на онлайн-дошці з різними кейсами та засобами підвищення мотивації навчання учнівства.

Б2. Емоційно-етична компетентність

Тема 2.11. Емоційно-етична компетентність: здатність застосовувати сучасні підходи до навчання й виховання

Емоційно-етична компетентність учителя в контексті Професійного стандарту. Соціально-емоційне навчання як складова Державного стандарту базової середньої освіти: концепція, принципи та особливості реалізації. Формування навичок самосвідомості, саморегуляції, соціальної свідомості, ефективної взаємодії та відповідального прийняття рішень. Механізми інтеграції соціально-емоційного навчання в освітній процес з історії та громадянської освіти. Інструменти розвитку соціально-емоційної компетентності: вправи з емоційної регуляції та концентрації, щоденник самоспостережень, медіація, онлайн-тренінг «Знаю себе» та проєктна діяльність. Сучасні педагогічні підходи до формування емоційної компетентності здобувачів освіти (ненасильницька комунікація, майндфулнес, «Лідер у мені», скаффолдинг). Аналіз результатів дослідження соціально-емоційних навичок (ДоСЕН), використання цифрових ресурсів для підтримки психоемоційного благополуччя та розгляд практичних кейсів розвитку соціально-емоційного інтелекту.

Практична робота: виконання Edutask («Дилема в одному кадрі», «Яка ваша суперсила», «Очима іншого»), участь у дискусійному клубі «Мої емоції — мій вибір», практика «Співпереживання собі», вправи на уважність (майндфулнес) та опрацювання тестових завдань із сертифікації, що стосуються емоційно-етичної компетентності.

Б3. Компетентність педагогічного партнерства

Тема 2.12. Компетентність педагогічного партнерства: ефективна взаємодія

Педагогіка партнерства як один із факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу. Як педагогіка партнерства працює в різних

країнах світу (Швеція, Австралія, США). Поняття суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Переваги й основні етапи формування суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і здобувачем освіти. Ролі вчителя в п

едагогічній діяльності: коуч, тьютор. фасилітатор, ментор, модератор.

Залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства. Основні форми й засоби визначення запитів та очікувань батьків.

Основні форми конструктивної взаємодії з батьками в інтересах здобувачів освіти: вебінари для батьків, пам'ятки для батьків, робочі групи батьків і вчителів, навчальні тренінги, круглі столи.

Основні принципи командної взаємодії в роботі з дітьми з ООП. Основні завдання членів Команди супроводу осіб з ООП.

Зв'язок компетентності педагогічного партнерства з формуванням у здобувачів освіти громадянських та соціальних компетентностей.

Особливості оцінювання компетентності педагогічного партнерства під час сертифікації.

Практична робота. Опрацювання завдань із тестових зошитів, що стосуються компетентності педагогічного партнерства.

Розв'язування педагогічних кейсів.

В1. Інклюзивна компетентність

Тема 2.13. Інклюзивна компетентність у структурі професійного стандарту вчителя: здатність педагога працювати з дітьми з ООП і створювати толерантне середовище

Поняття та принципи інклюзії. Інклюзія як філософія освіти: рівність, доступність, повага до різноманіття. Основні принципи інклюзивної освіти: доступність та рівність можливостей, адаптація навчального процесу, створення безбар'єрного середовища, партнерство між педагогами, родиною та спеціалістами.

Законодавче забезпечення інклюзивної освіти: національне законодавство, міжнародні документи.

Компетентності педагога в умовах інклюзивного навчання. Інклюзивна компетентність як одна із професійних компетентностей педагога: суть та характеристики. Питання, які спрямовані на визначення рівня інклюзивної компетентності під час сертифікації.

Основи психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП. Категорії дітей з ООП. Методи та підходи до навчання: візуалізація матеріалу, індивідуалізація навчання; використання альтернативної комунікації; робота в малих групах та тьюторський супровід.

Практичні аспекти інклюзивного навчання. Організація інклюзивного освітнього середовища.

Практична робота. Опрацювання завдань із тестових зошитів, що стосуються інклюзивної компетентності.

Розв'язування педагогічних ситуацій, що стосуються організації інклюзивного освітнього середовища.

В2. Здоров'язбережувальна компетентність

Тема 2.14. Здоров'язбережувальна діяльність учителя в контексті професійного стандарту вчителя ЗЗСО

Здоров'язбережувальна компетентність педагога. Складові та критерії її сформованості.

Здоров'я як одна з 17 глобальних цілей сталого розвитку та атрибут життя людини. Здоровий спосіб життя – індивідуальна система поведінки людини. Модель формування впевненої поведінки людини. Профілактика захворюваності дітей і підлітків. Санітарно-гігієнічні вимоги до організації освітнього процесу в закладах освіти.

Право на здоров'я в умовах війни. Формування навичок безпечної поведінки як складова діяльності педагогів в умовах воєнного часу. Загальні принципи безпечної життєдіяльності. Попередження (запобігання) дитячого травматизму в умовах воєнного часу: алгоритми дій під час та після обстрілів, правила мінної безпеки тощо.

Формування навичок домедичної допомоги. Алгоритми (порядки) надання домедичної допомоги при невідкладних станах в цивільних умовах.

Практична вправа: аналіз тестових завдань на оцінювання рівня обізнаності педагогів з організації безпечного освітнього середовища та обґрунтування правильної відповіді.

Тема 2.15. Здатність створювати безпечне освітнє середовище. Формування в учнів навичок безпечної поведінки

Складові безпечного освітнього середовища. Основні причини травматизму і методи запобігання. Санітарно-гігієнічні вимоги до організації освітнього процесу. Вплив мікрокліматичних умов на організм людини. Вимоги до дотримання пожежної та електробезпеки. Організація евакуації. Домедична допомога при електротравмах та опіках. Опрацювання практичних ситуацій.

Зв'язок здатності створювати безпечне освітнє середовище з формуванням у здобувачів освіти ключової компетентності екологічна грамотність і здорове життя.

Особливості оцінювання знань вчителя щодо створення безпечного освітнього середовища під час сертифікації.

Практична робота. Опрацювання завдань із тестових зошитів, що стосуються умінь створювати безпечне освітнє середовище.

Професійні компетентності вчителя, що стосуються трудової функції «Провадження освітнього процесу»

Г1. Прогностична компетентність

Тема 2.16. Планування освітнього процесу: прогностична

компетентність учителя громадянської та історичної освітньої галузі

Сутність прогностичної компетентності вчителя відповідно до Професійного стандарту “Вчитель закладу загальної середньої освіти” (2024) та її значення для ефективної організації освітнього процесу.

Педагогічне прогнозування як основа усвідомленого планування професійної діяльності вчителя. Об’єкти, рівні та часові горизонти педагогічного прогнозування. Прогнозування результатів навчання учнів на основі вимог державного стандарту, освітньої та навчальної програми, попередніх результатів навчання й особливостей конкретного учнівського колективу.

Визначення реалістичних і вимірювальних результатів освітнього процесу та передбачення можливих шляхів їх досягнення. В

Сутність прогностичної компетентності вчителя відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024) та її значення для ефективної організації освітнього процесу. Методи педагогічного прогнозування. Використання педагогічного спостереження, аналізу навчальних результатів, діагностичних даних і зворотного зв’язку для прийняття рішень щодо подальшої організації навчання.

Співвідношення довгострокового, середньострокового та короткострокового планування в роботі вчителя. Перехід від програмних вимог і очікуваних результатів до планування конкретної навчальної діяльності. Робота вчителя з модельною навчальною програмою та навчальною програмою під час планування освітнього процесу. Визначення послідовності опрацювання змісту, розподілу навчального часу та способів досягнення визначених результатів.

Планування навчального заняття як цілісної системи взаємопов’язаних компонентів: цілей, очікуваних результатів, змісту, діяльності учнів, ресурсів, зворотного зв’язку та оцінювання. Формулювання цілей навчального заняття та їх узгодження з очікуваними результатами навчання. Відмінність між метою діяльності вчителя та результатом, якого має досягти учень. Використання прогностичних методів під час визначення цілей освітнього процесу та проєктування можливих освітніх траєкторій учнів.

Спільне цілепокладання в освітньому процесі. Способи залучення учнів до визначення цілей навчального заняття, планування власної діяльності та усвідомлення критеріїв успішності. Планування різних видів діяльності учнів на навчальному занятті з урахуванням змісту навчального матеріалу, особливостей його сприймання й опрацювання та необхідності активного залучення здобувачів освіти. Проєктування навчальної діяльності, спрямованої на розвиток наскрізних умінь: критично й системно мислити, обґрунтовувати власну позицію, розв’язувати проблеми, співпрацювати, виявляти ініціативу, конструктивно керувати емоціями та оцінювати ризики.

Особливості планування уроків та інтегрованих занять громадянської та історичної освітньої галузі. Узгодження роботи з джерелами, історичними картами, візуальними матеріалами, статистичними даними, суспільно

значущими проблемами та дискусійними питаннями з прогнозованими результатами навчання. Гнучке планування освітнього процесу. Передбачення альтернативних сценаріїв навчального заняття та коригування запланованої діяльності відповідно до навчальної ситуації й отриманого зворотного зв'язку. Аналіз педагогічних ситуацій і тестових завдань, що перевіряють здатність учителя прогнозувати результати, визначати цілі, планувати та коригувати освітній процес. Практичне здійснення різних видів планування освітнього процесу: від прогнозування результатів вивчення теми до проєктування окремого навчального заняття та діяльності учнів на різних його етапах.

Практична робота. Опрацювання завдань із тестових зошитів, що стосуються прогностичної компетентності.

Практикум. Здійснення різних видів планування освітнього процесу на різних його етапах.

Г2. Організаційна компетентність

Тема 2.18. Організаційна компетентність учителя: здатність організовувати форми й види навчальної діяльності

Характеристика організаційної компетентності в Професійному стандарті вчителя. Дотримання вимог чинного законодавства щодо організації освітнього процесу, зокрема в умовах воєнного стану. Добір доцільних форм і видів організації навчальної та пізнавальної діяльності учнів залежно від формату навчання (онлайн, офлайн, змішана форма). Організація індивідуального, диференційованого та інклюзивного навчання. Раціональний розподіл часу на занятті. Ресурси освітнього середовища як чинника розвитку особистості здобувача освіти середнього й старшого шкільного віку. Уміння організовувати заходи національно-патріотичного, естетичного й художнього спрямування, націлені на формування в учнів інтересу до вивчення предметів громадянської та історичної освітньої галузі.

Практична робота. Опрацювання завдань із тестових зошитів, що стосуються організаційної компетентності.

Практична робота. Моделювання змісту заняття з урахуванням вимог до безпечного освітнього середовища, спрямованого на особистісний, творчий і духовний розвиток здобувачів освіти.

Г3. Оцінювально-аналітична компетентність

Тема 2.19. Оцінювально-аналітична компетентність: інструмент забезпечення якості навчання. Здатність здійснення оцінювання та аналізу результатів навчання учнів

Суть та складові оцінювально-аналітичної компетентності (критерії та показники). Здатність здійснення оцінювання та аналізу результатів навчання учнів. Роль оцінювально-аналітичної компетентності вчителя в процесі сертифікації. Приклади завдань із тестових зошитів для вчителів

громадянської та історичної освітньої галузі, їх аналіз.

Суть формувального оцінювання, його цілі та завдання. Аналіз практичного досвіду вчителів: типові помилки та шляхи їх подолання. Практичні поради щодо організації формувального оцінювання на уроках громадянської та історичної освітньої галузі. Методи та інструменти формувального оцінювання. Суть поточного оцінювання.

Практикум. Створення завдань для формувального оцінювання на платформі «Освіта для життя» (https://educationforlife.mon.gov.ua/).

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з предметів громадянської та історичної освітньої галузі відповідно до Держстандарту. Підсумкове оцінювання.

Практикум. Вибір активностей для підсумкових робіт і комплексних підсумкових робіт. Оцінювання підсумкових робіт. Створення чеклістів для обраних видів діяльності. Створення завдань для формувального оцінювання з використанням різних методів.

Тема 2.20. Здатність формувати в учнів уміння здійснювати самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання

Місце здатності формувати в учнів уміння здійснювати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання у структурі оцінювально-аналітичної компетентності вчителя відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024). Самооцінювання та взаємооцінювання як складові формувального оцінювання та інструменти розвитку відповідальності учнів за результати власного навчання.

Педагогічні умови формування в учнів здатності об’єктивно оцінювати власну навчальну діяльність, визначати досягнення, труднощі та напрями подальшого навчального поступу. Роль зрозумілих цілей навчання та критеріїв оцінювання в організації самооцінювання і взаємооцінювання. Способи ознайомлення учнів із критеріями та залучення їх до спільного вироблення критеріїв успішності. Основні методи та інструменти самооцінювання результатів навчання: шкали самооцінювання, чеклісти, рефлексивні запитання, рубрики, аркуші самоаналізу, навчальні щоденники та інші інструменти фіксації індивідуального поступу. Організація взаємооцінювання в парах і групах. Правила та алгоритми надання учнями конструктивного, аргументованого й доброзичливого зворотного зв’язку.

Навчання учнів співвідносити результат виконаної роботи з визначеними критеріями, аргументувати оцінне судження та використовувати отриманий зворотний зв’язок для вдосконалення результату. Особливості самооцінювання і взаємооцінювання під час вивчення предметів та інтегрованих курсів громадянської та історичної освітньої галузі. Організація самооцінювання і взаємооцінювання під час роботи з історичними джерелами, виконання компетентнісних і дослідницьких завдань, участі в дискусіях, створення навчальних проєктів та представлення результатів

групової роботи.

Типові труднощі й ризики організації самооцінювання та взаємооцінювання: формальність оцінювання, необ'єктивність, орієнтація на особистість замість результату діяльності, неконкретний зворотний зв'язок. Роль учителя в організації безпечного освітнього середовища, у якому самооцінювання і взаємооцінювання використовуються не для порівняння учнів між собою, а для аналізу результатів та визначення подальших кроків у навчанні. Використання результатів самооцінювання та взаємооцінювання для рефлексії, коригування навчальної діяльності та побудови індивідуальної траєкторії навчального поступу учня.

Практична робота. Розроблення критеріїв, алгоритмів та інструментів самооцінювання і взаємооцінювання для різних видів навчальної діяльності учнів на уроках та інтегрованих курсах громадянської та історичної освітньої галузі. Моделювання ситуацій самооцінювання і взаємооцінювання та аналіз способів надання конструктивного зворотного зв'язку.

Професійні компетентності вчителя, що стосуються трудової функції «Безперервний професійний розвиток»
Д1. Здатність до навчання впродовж життя

Тема 2.21. Здатність до навчання впродовж життя як запорука здійснення інноваційної діяльності

Суть концепції «освіта протягом життя». Інноваційність як здатність людини сприймати, виділяти, доопрацьовувати та впроваджувати нові, оригінальні ідеї.

Здатність до інноваційної діяльності як складова здатності до навчання впродовж життя (Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти»). Суть інноваційної діяльності педагога. Ознаки інноваційної діяльності педагога. Критерії оцінки інноваційності в діяльності педагога. Напрями реалізації професійної компетентності «здатність до інноваційної діяльності». Чинники, що впливають на успішність інноваційної діяльності педагога. Інноваційне мислення учителя. Форми залучення педагога до інноваційної діяльності.

Практична робота. Опрацювання завдань із тестових зошитів, що стосуються здатності навчання впродовж життя.

Рефлексія як складова інноваційної діяльності.

Практична робота. Розроблення рефлексивних вправ для вчителя.

Тема 2.22. Особливості організації різних форм професійної підтримки й допомоги вчителям

Професійна підтримка і професійний розвиток педагогів.

Наставництво як стратегія покращення якості викладання:

1. Роль і завдання наставника
2. Приклади наставницької бесіди з педагогом

3. Труднощі наставництва

4. Процес покращення якості: рекомендації наставникам

Роль і відповідальність наставника. Співпраця між наставником і педагогом – якісна взаємодія. Взаємостосунки між наставником і керівництвом закладу освіти – запорука успішної наставницької програми.

Процедура здійснення супервізії. Принципи, методи супервізії.

Процедура здійснення супервізії.

Практикум: побудова власної траєкторії професійного розвитку.

МОДУЛЬ 3. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ДО ПРОХОДЖЕННЯ СЕРТИФІКАЦІЇ

Тема 3.1. Сертифікація як засіб визначення рівня професійної компетентності вчителя: від теорії до практики

Опитування в Mentimeter. 3 слова-асоціації до словосполучення «сертифікація педагогічних працівників».

Евристична бесіда. Погляд зсередини: відповіді на ключові питання.

Суть сертифікації педагогічних працівників. Кого стосується сертифікація.

Роль керівника закладу загальної середньої освіти у процедурі сертифікації.

Рекомендації «На що необхідно звернути увагу при підготовці до сертифікації». Алгоритм дій учителя щодо успішної реєстрації для участі в сертифікації.

Характеристика етапів сертифікації.

Нововведення: оскарження результатів вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації.

Ціннісні орієнтири сертифікованого вчителя.

Онлайн-квест «Сертифікація педагогічних працівників» (https://test-aup.my.canva.site/dagxg4m7jca).

Тема 3.2. Майстерка. Сертифікації вчителів громадянської та історичної освітньої галузі – від підготовки до успіху

Робота з педагогічними ситуаціями та кейсами з практики вчителя громадянської та історичної освітньої галузі. Визначення професійних компетентностей, які демонструються в конкретних педагогічних рішеннях. Розбір поширених помилок під час підготовки та проходження сертифікації. Побудова індивідуальної стратегії підготовки до сертифікації. Визначення пріоритетів, ресурсів, зон розвитку та конкретних кроків.

Мінісимуляція «Я – експерт»: учасники аналізують педагогічну ситуацію та визначають, які саме професійні дії можуть бути свідченням компетентності.

Вправа «Мій наступний крок»: учасник формулює одну конкретну професійну дію, яку здійснить після майстерки для підготовки до

сертифікації або вдосконалення власної педагогічної діяльності.

Тема 3.3. Як досягти високих результатів під час незалежного тестування

Ознайомлення вчителів громадянської та історичної освітньої галузі з форматом, структурою та програмою незалежного тестування. Надання практичних порад та стратегії для успішного складання тесту. Розгляд типових помилок та шляхів їх уникнення.

Огляд інтернет-ресурсів для самостійної підготовки до І етапу сертифікації вчителів громадянської та історичної освітньої галузі.

Практикум із розв'язання зразків тестових завдань. Аналіз відповідей та обговорення типових помилок.

Індивідуальні консультації та відповіді на запитання.

Тема 3.4. Самооцінювання та самопрезентація досвіду. Інтерв'ю з учасником сертифікації та розв'язування ситуаційних завдань як методи оцінювання професійних компетентностей

Значення самооцінювання та самопрезентації в професійному розвитку вчителя. Методи та інструменти самооцінювання. Визначення ключових досягнень та професійних навичок. Стратегії ефективної самопрезентації: підготовка портфоліо та інших матеріалів.

Практичне завдання. Заповнення бланку самооцінювання та аналіз власних якостей.

Розвиток навичок публічного виступу.

Практикум. Створення короткої самопрезентації та презентування її в малій групі.

Розв'язування ситуаційних завдань як метод оцінювання професійних компетентностей (приклади та особливості проведення).

Інтерв'ю як метод оцінювання (формат та структура, типи питань, які можуть бути задані).

Рольова гра «Інтерв'ю». Учасники по черзі виступають в ролі інтерв'юера та інтерв'юйованого.

Тема 3.4. Спостереження за професійною діяльністю учасника сертифікації під час уроків

Спостереження за навчальними заняттями як метод збирання інформації. Строки вивчення практичного досвіду учасника сертифікації та планування спостереження за його навчальними заняттями. Професійна компетентність учителя та її оцінювання за визначеними критеріями. Відстеження міри реалізації кожного критерію під час діяльності педагога на уроці.

Практикум. Спостереження за навчальним заняттям та аналіз діяльності вчителя / вчительки під час уроку.

Тема 3.5. Самоаналіз уроку як інструмент виявлення сильних і слабких сторін власної професійної діяльності

Визначення спостереження за самоаналізом проведених занять як одного з методів збирання інформації. Уміння учасника сертифікації здійснити об'єктивний аналіз результативності навчального заняття, реалізації поставлених цілей, ефективності використаних технологій, методів і прийомів навчання. Здатність педагога оцінити навчально-пізнавальну діяльність / активність учнів на занятті.

Самоаналіз як можливість виявити розуміння сильних і слабких сторін своєї професійної діяльності, проаналізувати проблеми, способи й методи їх розв'язання, критично оцінити досягнення, помилки й недоліки в роботі, установити причиново-наслідкові зв'язки для прогнозування подальших навчальних занять.

Практикум. Робота над створенням оптимальної схеми самоаналізу уроку громадянської та історичної освітньої галузі, яка надає можливість якісно здійснити самоаналіз навчального заняття у короткий термін.

МОДУЛЬ 4. ДІАГНОСТИКО-АНАЛІТИЧНИЙ

Тема 4.1. Настановне заняття. Вхідне опитування

Реєстрація слухачів. Ознайомлення слухачів з організацією, змістом та умовами проведення курсів підвищення кваліфікації. Повідомлення вимог та критеріїв оцінювання щодо створення самопрезентації досвіду «Від досвіду – до сертифікації: моє професійне портфоліо» та умов проведення підсумкового тестування.

Практична частина. Проведення вхідного опитування та рефлексія слухачів щодо власного педагогічного досвіду і визначення особистих орієнтирів професійного розвитку. Узгодження індивідуальних і спільних цілей навчання.

Тема 4.2. Рефлексивна сесія «Як курси вплинули на моє бачення сертифікації та власної професійної майстерності»

Підсумок навчання на курсах підвищення кваліфікації та осмислення отриманих знань і навичок.

Практична частина

Слухачі визначають, як курси вплинули на їхнє ставлення сертифікації, чи готові вони долучитися до цієї процедури, що їм потрібно для цього зробити. Рефлексія дозволить учителям оцінити свій професійний розвиток та створити план подальших змін у роботі.

Підсумкові заходи

- Підсумкове тестування.
- Створення презентації «Від досвіду – до сертифікації: моє професійне портфоліо».

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

Практичні завдання зазначені у відповідних темах.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

До теми 1.1. Опрацювати Положення про сертифікацію педагогічних працівників (постанова КМУ від 27.12.2018 р. № 1190 (в редакції постанови КМУ від 14.01.2025 р. № 31). Дати відповідь на питання: Як процедура сертифікації може підтвердити ваш рівень педагогічної майстерності? У чому ви відчуваєте свою унікальність як учитель громадянської та історичної освітньої галузі?

До теми 1.2. Опрацювати професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ МОН України від 29.08.2024 р. № 1225) за покликанням: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity. Дати відповідь на питання: Які з професійних компетентностей, передбачених Професійним стандартом, ви вже активно розвиваєте у своїй практиці? А які хотіли б покращити в контексті підготовки до сертифікації?

До теми 2.7. Опрацювати матеріал «Найбільша мапа ШІ-інструментів для освітян: обираємо «другого пілота» для щоденної роботи» за покликанням: https://osvitoria.media/experience/najbilsha-mapa-shi-instrumentiv-dlya-osvityan-obyrayemo-drugogo-pilota-dlya-shhodennoyi-roboty/?fbclid=IwAR3htcVbVkoUjWMB9a7MUyvgKE8NeutmET4aWb7WXWPHkDK-wqlZjfFmrcg_aem_AW6XV1FTnZ1yEpalHvbqrn2wgq3aVUu6LDBapvGdnF7wuTd074zQXP01xPt0ajXWtD_bPUbe-oRKD91ow4fwOuPW. З'ясуйте, які із запропонованих інструментів ШІ є новими для вас. Заплануйте, із якими з них потрібно ознайомитися.

До теми 2.8. Ознайомитися з матеріалом «Як підтримати дітей, що пережили психологічну травму: поради вчителям» за покликанням: https://osvitoria.media/experience/rozpiznayemo-symptomy-travmatyzatsiyi-stvoryuyemo-bezpechnyj-prostir-dlya-navchannya-ta-dopomagayemo-dityam-vporatysya-zi-svoyimy-emotsijnymy-reaktsiyamy-praktychni-porady-ta-vpravy-vid-psyhologiv-dl/ Обрати ті поради, які, на вашу думку, будуть найдієвішими.

До теми 2.12. Опрацювати «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» (постанова КМУ від 15.09.2021 р. № 957) за покликанням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text. Подумати, з

якими труднощами у практичному застосуванні Порядку ви вже стикалися або можете зіткнутися в своєму класі, та як плануєте їх подолати?

До теми 2.13. Опрацювати наказ Міністерства охорони здоров'я Україні від 25.09.2020 № 2205 «Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти» за покликанням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text. Дати відповідь на питання: Які заходи з гігієни, профілактики захворювань та підтримки психоемоційного здоров'я ви вважаєте найбільш ефективними в умовах сучасної школи? Як їх реалізувати?

До теми 2.14. Опрацювати наказ Міністерства охорони здоров'я Україні від 25.09.2020 № 2205 «Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти» за покликанням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text. Дати відповідь на питання: Які норми Санітарного регламенту ви вважаєте найбільш важливими для забезпечення комфортного та безпечного освітнього середовища у вашому класі і чому?

До теми 2.18. Опрацювати матеріали методичного посібника «Громадянська та історична освітня галузь: як оцінювати в НУШ» за покликанням:https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nush/gio-ociniuvannia-2025-putivnik.pdf.

До теми 2.21. Опрацювати матеріал на сторінці УІРО: «Професійний розвиток» (розділи про професійні стандарти, супервізія, самооцінювання, педагогічна інтернатура та підтримка через ЦПРПП). Дати відповідь на питання: Які основні інструменти професійного розвитку педагогів (наприклад, супервізія, оцінювання компетентностей, наставництво та самооцінювання), описані в матеріалах УІРО, і як вони допомагають учителеві планувати власну траєкторію професійного зростання?

До теми 3.2. Опрацювати Тестові зошити для вчителів громадянської та історичної освітньої галузі за покликанням: https://zno.osvita.ua/for_teachers/. Продумайте, що ще потрібно опрацювати для успішного проходження сертифікації.

До теми 3.3. Опрацювати орієнтовну схему самоаналізу уроку, розміщену в блозі вчителя історії, правознавства та "Захисту Вітчизни" Кльоца Василя Ігоровича, за покликанням: https://vasyl-klots.blogspot.com/p/blog-page_53.html та адаптувати її під себе.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Вчитель закладу загальної середньої освіти: професійний стандарт. Наказ Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 р. № 1225. URL : https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity

2. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti

3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 року № 2145-VIII (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text

4. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 року № 463-IX (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text

5. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text.

6. Лист МОН № 1/4895-25 від 14.03.2025 «Про окремі питання оцінювання результатів навчання». URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-okremi-pytannia-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia

7. Модельні навчальні програми для 5-9 класів нової української школи. URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi

8. Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 № 1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання». URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia

9. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (наказ МОН України від 09.08.2024 № 1120). URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2024/09.08.2024/typova-osvitnya-prohrama-dlya-5-9-klasiv-zzso-1120-vid-09082024.pdf

10. Лист МОНУ «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році» від 13.08.2025 р. № 1/16828-25. URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-instruktyvno-metodychni-rekomendatsii-shchodo-vykladannia-navchalnykh-predmetiv-intehrovanykh-kursiv-u-zakladakh-zahalnoi-serednoi-osvity-u-20252026-navchalnomu-rotsi

11. Наказ Міністерства охорони здоров'я Україні від 25.09.2020 № 2205 «Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text

12. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.03.2022 № 441 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0356-22#Text

13. Наказ Міністерства освіти і науки України від 26.06.2025 №933 "Про затвердження програм незалежного тестування фахових знань та вмінь

учасників сертифікації - учителів української мови і літератури, математики, початкових класів, навчальних предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі". URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2025/06/nakaz-MON_933.pdf

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. №1190 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1094) «Положення про сертифікацію педагогічних працівників». URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesenmin-do-polozhennya-pro-a1094?fbclid=IwAR046zs5C7fiUsgga6aoJMGxVCObVW3DAv_0olxkiyprq5tYL73p-RzmuUc

Основна література

1. Балуба І., Венгловська О., Новик І., Стягунова О. Застосування професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : методичні рекомендації. Київ : УІРО, 2024. 54 с. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2024/11/uied-methodical-recommendations-21.11.2024.pdf

2. Цивільний захист та безпека життєдіяльності. URL: https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/tsivilniy-zakhist-ta-bezpeka-zhittediyalnosti

3. Принципи універсального дизайну. URL: https://ud.org.ua/publikatsiji/11-printsipi-universalnogo-dizajnu

4. Інклюзивне навчання у закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренера: керівництво для тренерів. Київ, 2018. URL: http://posibnyk.nus.org.ua/wp-content/uploads/HANDOUT-for-trainers_TOT-Sept-2018_corrected-final1-new.pdf

5. Учительський апгрейд: самооцінювання професійної діяльності: збірник діагностичних матеріалів / Ю. Борисенко, О. Венгловська, Г. Гладкова, І. Новик, О. Стягунова, О. Федоренко; за заг. ред. І. Новик. Київ: УІРО, 2024. 102 с. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/uchytelskyj-apgrejd-samooczinyuvannya-profesijnoyi-diyalnosti.pdf

6. Сторінка з матеріалами незалежного тестування вчителів історії та громадянських дисциплін. URL: https://testportal.gov.ua/nezalezhne-testuvannya-vchyteliv-istoriyi-ta-gromadyanskyh-dystsyplin/

7. Товстік Ж. В. Формування інноваційного стилю діяльності викладачів. URL: https://naurok.com.ua/formuvannya-innovaciynogo-stilyu-diyalnosti-vikladachiv-273912.html

8. Цифровий учитель: Путівник для професійного зростання / укладачі: Ю. Ковальчук, І. Круть, О. Федоренко. Київ: ЮНЕСКО, 2024, 88 с. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/czyfrovyj_uchytel_putivnyk_dlya_

profesijnogo_zrostannya.pdf
9. Інноваційні технології супроводу реалізації базової середньої освіти в умовах реформування НУШ / за заг. ред. В.С. Поуль, А.В. Сазонової – Краматорськ: Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2021. – 108 с. URL: https://znayshov.com/FR/14249/Metod_nush_14.pdf

Додаткова література

1. ONLINE-ОСВІТА.ШГП: Інформаційні технології сучасної дистанційної освіти : навч.-метод. посіб. / авт. кол.: Кияновський А.О. та ін. Вид. 2-ге, виправл. Дніпро : Середняк Т. К., 2024. 188 с. URL: https://methodological.sgt.ks.ua/material/1
2. Безпечна освіта. Науково-методичний журнал «Джерело педагогічних інновацій». Харків : Харківська академія неперервної освіти, Випуск № 1 (41), 2023.
3. Горошкіна О.М. Урок у компетентнісній парадигмі сучасного освітнього процесу. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. 2020. №2 (333). Ч. ІІ. С. 22-33. URL: http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720855
4. Лариса Байда. Як застосовувати в школах універсальний дизайн, стандарти доступності й розумне пристосування. URL: https://nus.org.ua/2020/06/22/yak-zastosovuvaty-v-shkolah-universalnyj-dyzajn-standarty-dostupnosti-j-rozumne-prystosuvannya/
5. Людмила Лисогор, Сергій Берендєєв, Юлія Косенчук. Використання електронних освітніх матеріалів у освітньому процесі: сучасні підходи і технології Нової української школи. Випуск 1 : Навчально-методичний посібник. – Київ, 2023. – 117 с. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/metodychni-rekomendacziyi.pdf
6. Офіційний сайт УЦОЯО. Розділ «Сертифікація педагогічних працівників». URL: https://testportal.gov.ua/sertyfikatsiya-pedahohichnyh-pratsivnykiv
7. Професійний розвиток педагога: нові вимоги та нові рішення / науково-методичний журнал «Джерело педагогічних інновацій». Харків : Харківська академія неперервної освіти. Випуск № 1 (45), 2024.
8. Путівник онлайн-курсу «НУШ: базова середня освіта». 2023. URL: https://drive.google.com/file/d/15ygoTnP4XP7Das50pjR9yipRW0czqaQ1/view
9. Секція «Педагогіка партнерства». URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/konferentsii/serpneva-konferentsiya-2019/sektsiya-pedagogika-partnerstva
10. Як зробити онлайн-уроки інклюзивними: практичні рекомендації / упорядники Н. Софій, О. Федоренко, 2021, 28 с. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2022/04/inklyuzyvna-osvita.pdf